
HET WEEKVOORUITZICHT – W42

Koude en incidenten stuwen de prijs omhoog

China is op economisch gebied een vraagteken. Dat er een economische crisis is zal inmiddels duidelijk zijn. Daar zijn voldoende aanwijzingen voor. De

jeugd die noodgedwongen weer bij hun ouders gaan wonen en werknemers die een aantal maanden geen salaris hebben ontvangen. Ook cijfermatig is de crisis zichtbaar maar toch lijkt er enige mate van herstel te zijn. De export daalt minder dan verwacht, en de kredietverlening in september stijgt. Het is echter de vraag of de beleidsondersteuning voldoende is. Duidelijk is dat één van de probleemgebieden de vastgoedsector is. En dat kan nog jaren duren. De schuldenlast is enorm en bedrijven dreigen daaronder te bezwijken. En ook belangrijk: het vertrouwen onder de 1,4 miljard Chinezen is laag waardoor ze minder geld uitgeven. Al met al is het de vraag of China de jaarlijkse groei-doelstelling van 5% zal gaan halen. Positief is dat het aantal vakantie-reizen tijdens de Gouden Week (zie [Weekvoorzicht W40 - 3 oktober 2023 - Powerhouse](#)) met 4,1% is gestegen ten opzichte van 2019. Daar waar economen gerekend hadden op een inflatie van 0,2% in september werd dat 0%. En dat wijst er op dat economische herstel van het land nog steun nodig heeft. Het kan ook nog wel een tijd duren voordat de 2^e economie van de wereld de nummer 1, Verenigde Staten, voorbij gaat streven. Ook Duitsland heeft het zwaar. De industriële productie daalde in augustus voor de vierde maand op rij. De Duitse fabrieken hebben last van de zwakke vraag uit China, personeelstekorten en hogere rentetarieven. En als Duitsland het lastig heeft straalt dat ook over naar Nederland. Grote winkelketens als elektronicaketens BCC, koopjesketen Big Bazar en modeketen Score gingen failliet. Dat lijkt een nabrander uit de coronaperiode te zijn, waar als gevolg van overheidssteun nauwelijks faillissementen waren. In de basis kunnen consumenten nog veel geld uitgeven, omdat zij nog inkomen hebben en de lonen zien stijgen. De periode waar we inzitten wordt omschreven als stagflatie. Renteverhogingen, nauwelijks economische groei en stijgende prijzen. Omdat de werkloosheid laag is valt de schade te overzien.

HET WEER

Komende week zal een gemiddeld beeld van het oktober weer geven. Temperaturen rond 13 graden overdag in de nacht iets kouder dan gemiddeld. Dat betekent dat de eerste nachtvorst aanstaande is.

Donderdag zal de temperatuur enkele graden hoger zijn, maar de koude is echt in aantocht. Al met al is het stookseizoen begonnen. De wind zal aantrekken en meer dan gemiddeld aanwezig zijn.

OLIE

De olieprijs maakte maandag een forse opwaartse sprong naar ongeveer \$88 na de aanvallen van Hamas op Israël. Een echte vrees voor een versterking van

het mondiale olie-aanbod is er niet. Israël en de Palestijnse gebieden in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever leveren geen significante hoeveelheden ruwe olie. Er is wel een impact als de grotere olieproducenten in het Midden-Oosten bij het conflict betrokken zouden raken. Maar dat lijkt voorlopig niet aan de orde. Afgelopen vrijdag kwam er weer een prijssprong bij en dat bracht de olie weer boven de \$90. Fundamenteel is er nog niet zoveel aan de hand. Maar een conflict in het Midden-Oosten zorgt direct voor een risicopremie. De stijging werd overigens wat gedempt door de hogere olievoorraden in de VS en de lagere vraagvooruitzichten voor volgend jaar. De stijging van vrijdag werd veroorzaakt door de Verenigde Staten omdat zij haar sanctieprogramma tegen de export van Russische ruwe olie aanscherpte. Donderdag legden de VS de eerste sancties op aan eigenaars van tankers die Russische olie vervoerden met een prijs boven het prijsplafond van de G7 van \$60 per vat. De bezorgdheid over het Midden-Oosten en de krappe markt hadden impact op de verwachting dat de wereldwijde voorraden in het vierde kwartaal zullen afnemen. De OPEC bleef donderdag bij haar voorspelling voor een relatief sterke groei van de mondiale vraag naar olie in 2023 en 2024, daarbij verwijzend naar tekenen van een tot nu toe veerkrachtige wereld-economie dit jaar en verwachte verdere vraagstij-

gingen in China. De mondiale vraag naar olie zal volgens OPEC in 2024 met 2,25 miljoen vaten per dag (bpd) stijgen, vergeleken met een groei van 2,44 miljoen vaten per dag in 2023.

KOLEN

Eigenlijk zijn de waterstanden in de rivieren het meest in het oog springende nieuws. De prijs van steenkool beweegt mee met andere commoditeiten. De waterstand op het meetpunt Kaub in de Rijn is kritisch laag en zal naar verwachting nog verder dalen. De impact is echter waarschijnlijk minimaal, aangezien de kolencentrales nu grotendeels goed worden bevoorraadt. De negatieve invloed straalt af op het binnenlandse steenkoolvervoer. Op de Rijn moesten grote schepen de lading soms met wel 75% verminderen. De vraag naar steenkool kan komende weken gaan aantrekken. De temperaturen dalen en het stookseizoen is gestart. Dat betekent dat wkk's meer zullen draaien voor eigen gebruik en daardoor meer stroom in centrales opgewekt moet gaan worden. De steenkoolprijs volgt dus grotendeels gas. Het Cal24-contract heeft de hoogste prijs sinds begin mei bereikt. Uit Chinese douanegegevens blijkt dat de steenkoolimport in de eerste drie kwartalen sterk is toegenomen (vergeleken met dezelfde periode vorig jaar). In dit geval werd de grotere behoefte aan import veroorzaakt door een lager binnenlands aanbod als gevolg van mijninspecties na verschillende ongelukken.

GAS

De gasprijzen zijn afgelopen week sterk gestegen. Natuurlijk heeft het conflict in het Midden-Oosten impact. De andere driver is het weer oplopen van de arbeidsconflict in Australië. En tot slot stuwde de berichtgeving rondom de vermoedelijk gesaboteerde gaspijpleiding tussen Finland en Estland de prijs verder omhoog. Als gevolg van deze ontwikkelingen liep de prijs voor het november contract enorm op: van €38,23 op vrijdag 6 oktober 2023 naar €53,98 op vrijdag 13 oktober 2023. Een stijging van meer dan 40%. De jaarprijs CAL 2024 steeg ook mee. Van ruim €45 naar ruim €56,50. Een stijging van meer dan 20%. Genoemde incidenten hebben nauwelijks invloed op het aanbod van gas. Sentiment lijkt dan ook de belangrijkste richting geveer. Nu het Noorse onderhoudsseizoen langzaam naar een einde toe gaat zien we de dagelijkse gasstroom herstellen naar 3,3 TWh per dag. De koude zorgt wel voor de aanvang van het stookseizoen wat zal betekenen dat er mogelijk aanspraak gemaakt gaat worden

op de gasvoorraden. Die zijn tot 97% gevuld en met de weer wat stijgende temperaturen richting einde van de week is dit niet zorgwekkend. Als gevolg van de mogelijke aanslag op de gaspijpleiding tussen Finland en Estland heeft de Noorse politie de beveiliging rond de energie-installaties aan de westkust van het land aangescherpt. We berichten al over deze mogelijkheid in onze blog ([Blog Archives - Powerhouse](#)). Europa wordt steeds kwetsbaarder voor de gevolgen van verstoringen in de gaslevering omdat de winter aanstaande is. Het Midden-Oosten conflict heeft er toe geleid dat Israël een belangrijke pijpleiding naar Egypte af zal sluiten. Dat kan een lange termijn gevolg hebben, namelijk dat de LNG-export uit Egypte naar Europa zal gaan afnemen.

POWER

De termijnprijzen voor elektriciteit zijn afgelopen week meegegaan met de gasprijzen. De stijgende elektriciteitsprijzen worden veroorzaakt door de recente ontwikkelingen op de gasmarkt. De spotmarkt werd gedreven door de 'groene motor' wind en in mindere mate zon. Volgens de netwerkbeheerders van Finland en Estland heeft de defecte gasleiding geen gevolgen voor de stroomvoorziening in de winter. De gasgestookte centrales zullen worden bevoorradt middels LNG. Stakingen van Franse elektriciteitsarbeiders beperken de elektriciteitscapaciteit van het land. Eén van de onderwerpen is de hervorming van de energiemarkt. De stroomproductie van het grootste Britse offshore windpark is op dinsdag begonnen. De eerste turbine van het Dogger Bank-project (Noordzee) is aangesloten op het nationale elektriciteitsnet van Groot-Brittannië (verwachte concurrentie in 2026). De Europese spotprijzen dalen als gevolg van de verwachte stijging van de opwekking van windenergie.

EMISSIONS

EUA zag dinsdag een grote prijsstijging, zeer waarschijnlijk een reactie op een bredere bullish beweging in het energiecomplex. Kijkend naar de Commitment of Traders-gegevens van ICE verhoogden

beleggingsfondsen hun netto shortpositie en kwamen terug op een niveau dat vergelijkbaar was met dat van twee weken geleden (het rapport van vorige week liet een solide daling van hun netto shortpositie zien). De Poolse veiling van woensdag eindigde met een prijs die lager lag is dan verwacht op de secundaire markt en resulteerde in een tijdelijke daling van de EUA-prijs, maar de bredere invloed van de energiemarkt duwde de prijs weer omhoog. De week begon met €81,56 en eindigde op €85,75 per ton.

OUTLOOK

GAS

KOUDE MAAR VOORAL SENTIMENT

Het lijkt er op dat de prijsstijging het gevolg is van sentiment. Echte aanwijzingen dat de aanvoer van gas in het geding is of de vraag enorm zal toenemen zijn er niet. Vandaar dat de verwachting is dat prijzen weer wat zullen dalen als gevolg van afnemende risicopremies. Het stookseizoen is begonnen maar richting het einde van de week gaan temperaturen weer stijgen. Cal24 baseload **steeg** van 45,26 naar 56,53 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 46,84 €/MWh. Op maandag 16 oktober noteerde de spotmarkt een prijs van 52,79 €/MWh.

POWER

VEEL WIND OPWEK

Zowel zon als wind zullen deze week meer dan gemiddeld produceren. De Franse kerncentrales verwachten een beschikbaarheid boven de 70%. Daarmee is het aanbod voldoende en geldt ook voor power dat risicopremies uit de prijs kunnen gaan lopen. Voorwaarde is natuurlijk wel dat het Midden-Oosten conflict niet verder escaleert. Cal24 baseload **steeg** van 112,15 naar 133,89 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 70,75 €/MWh. Op maandag 16 oktober 2023 noteerde de spotmarkt een prijs van 141,69 €/MWh.